

Statsforvalteren i Trøndelag
Sabrina Hammer
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Deres ref.: 2022/301

Vår ref.: 22/370

Vår dato: 07.03.2023

Saksbehandler: Kjersti Barbakken // Kontoret for
kvalifisering og sosiale tjenester

Svar på henvendelse vedr. depositumsgaranti

Arbeids- og velferdsdirektoratet viser til henvendelse datert 5. mai 2022, hvor dere har spørsmål knyttet til økonomisk stønad i form av depositumsgaranti. Dere skriver at reguleringen av depositumsgaranti er kompliserte vurderinger, hvor det er få rettesnorer for rettsanvendelsen. Dere har fem konkrete problemstillinger dere ønsker en tilbakemelding på.

Vi beklager at det har tatt tid å besvare henvendelsen.

Arbeids- og velferdsdirektoratets vurdering

Arbeids- og velferdsdirektoratet er delegert myndighet fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet til å forvalte sosialtjenesteloven, herunder ansvaret for å tolke regelverket og veilede i dette.

Formålet med sosialtjenesteloven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig (vår understrekning), og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad, jf. sosialtjenesteloven § 18 første ledd. Stønadens bør ta sikte på å gjøre mottakeren selvhjulpen. Hvordan dette kan oppnås, avhenger av den enkeltes muligheter, ressurser og begrensninger. NAV-kontoret må gjøre en helhetlig vurdering av den enkeltes økonomiske og personlige forhold for å kunne utforme et tjenestetilbud som i størst mulig grad fremmer hjelp til selvhjelp og selvforsørgelse. I dette ligger at NAV-kontoret, ved innvilgelse av økonomisk stønad, må gjøre en konkret vurdering av hvilken stønadsform som på best mulig måte bidrar til å gjøre mottakeren selvhjulpen.

Hjemmelsgrunnlag for stønad til depositum

I sosialtjenesteloven § 21 står det

NAV // ARBEIDS- OG VELFERDSDIREKTORATET // KONTORET FOR KVALIFISERING OG SOSIALE TJENESTER

Postadresse: Postboks 354 // 8601 MO I RANA

E-post: arbeids.og.velferdsdirektoratet@nav.no

www.nav.no //

«Økonomisk stønad gis som bidrag, lån, garanti for lån, eller varer og tjenester. Økonomisk stønad i form av lån bør vurderes i forhold til om stønadsmottakeren vil bli i stand til å tilbakebetale lånet. Er stønaden gitt som lån eller garanti for lån, skal vedtaket inneholde bestemmelser om lånevilkårene [...]».

Vi ser at muligheten til å innvilge økonomisk stønad i form av garanti for depositum ikke fremgår direkte av ordlyden i sosialtjenesteloven § 21. Vi vurderer imidlertid at ordlyden åpner opp for den tolkningen som fremgår av rundskrivet til sosialtjenesteloven punkt 4.21.2.4, det vil si at å yte økonomisk stønad i form av «garanti for depositum» er en mulig stønadsform etter sosialtjenesteloven § 21.

En slik tolkning er i samsvar med formålsbestemmelsen, om at sosialtjenesteloven skal bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, i tillegg til å sikre folk et nødvendig og forsvarlig livsopphold. Bolig er en av de fire hovedpilarene i velferdsstaten sammen med helse, utdanning og arbeid. En trygg bolig vil være en forutsetning for å komme i jobb og holde seg i arbeidslivet.

Videre er fast forvaltningspraksis å anse som en relevant normativ rettskildefaktor. Tolkninger som fremgår i rundskrivet vil være bakgrunnen for at forvaltningspraksis dannes, og vil bidra til å gi forvaltningspraksisen et innhold. Økonomisk stønad i form av garanti for depositum vurderer vi å være fast og langvarig forvaltningspraksis.

Stønad til depositum kan på bakgrunn av dette blant annet gis som en garanti for depositum og lån til depositum.

1. En garanti for depositum er en sikkerhet som stilles av en tredjepart, som først utbetales/realiseres helt eller delvis fra garantisten til utleier, dersom leieavtalen misligholdes eller det er skader som må dekkes. Innfrielse av garantiansvar fører i utgangspunktet til at kommunen kan kreve regress av tjenestemottaker.
2. Lån til depositum er penger som utbetales ved innvilgelse, men som vil stå på en sperret depositumskonto frem til leieavtalen opphører. Disse midlene skal i utgangspunktet tilbakebetales i sin helhet til NAV-kontoret, forutsatt at det ikke foreligger et mislighold eller skader.

Tvangsinndrivelse av regresskrav knyttet til innfridd garantiansvar

Et regresskrav som er oppstått ved innfrielse av et garantiansvar, kan tvangsinndrives i medhold av sosialtjenesteloven § 24. Som vi også skriver i vår e-post fra 28. september 2021, skjer selve tilbakebetalingen av innfridd garanti etter pengekravrettslige regler, og det skal ikke fattes i et enkeltvedtak som kan påklages til Statsforvalteren. Dette framgår også av rundskrivet punkt 4.24.1, hvor det er presisert at «Formålet med bestemmelsen er å sikre NAV-kontoret en effektiv inndrivelse. Selve tvangsinndrivelsen er ikke nærmere regulert i bestemmelsen, men er underlagt regulering i dekningsloven, tvangsfullbyrdelsesloven og foreldelsesloven». Dersom tjenestemottaker ikke betaler, kan namsmyndighetene bidra til å tvangsinndrive kravet.

I hvilken grad NAV-kontoret bør tvangsinn drive krav som har oppstått fordi kommunen har innfridd depositumsgaranti, vil bero på en konkret og individuell vurdering i hver enkelt sak. I denne vurderingen skal det legges vekt på tjenestemottakers økonomiske situasjon, herunder om hen har tilstrekkelige midler til et forsvarlig livsopphold hvis kravet inndrives. Videre kan det tas hensyn til om utbetaling av garantien skyldes grov uaktsomhet eller forsett fra vedkommende. Ved krav om tilbakebetaling som er oppstått ved innfrielse av et garantiansvar, må det tas hensyn til tilbakebetalingsevnen til tjenestemottaker med utgangspunkt i tidspunktet for innfrielsen.

Spørsmål om tilbakebetaling av depositumsgarantien som et lån

Dere spør om det er nødvendig å omgjøre opprinnelig vedtak om depositumsgaranti, dersom NAV-kontoret vil kreve tilbakebetaling av garantien som lån. Dere skriver at Statsforvalteren ikke vil ha mulighet til å overprøve vurderingen som gjøres etter sosialtjenesteloven § 24, fordi det ikke fattes et enkeltvedtak, og at en omgjøring til lån derfor vil være en rettssikkerhetsmessig fordel for tjenestemottaker.

Sosialtjenesteloven § 21 regulerer de ulike stønadsformene for økonomisk sosialhjelp, se ovenfor. Hovedregelen er at økonomisk sosialhjelp skal gis som bidrag, men det kan også ytes som garanti eller lån etter en konkret vurdering. I de tilfeller hvor NAV-kontoret innvilger økonomisk stønad i form av en garanti for depositum, skal det ikke signeres et gjeldsbrev.

Bestemmelsen sier altså noe om hvordan innvilget sosialhjelp kan ytes (gis). Å omgjøre stønadsform til lån, etter at en garanti er innfridd, vil ikke være å yte sosialhjelp som lån, men å kreve allerede ytt sosialhjelp tilbake. Dette er ikke i samsvar med § 21. Når garantien er innfridd, foreligger det ikke lenger en garanti, men NAV-kontoret har et regresskrav mot tjenestemottaker.

Selve vedtaket, hvor økonomisk stønad er gitt i form av garanti for depositum, er ikke gjenstand for omgjøring i en situasjon hvor NAV-kontoret ønsker å kreve inn innfridd garanti.

Dersom stønadsformen i opprinnelig vedtak skal omgjøres, må dette gjøres i medhold av forvaltningsloven § 35, og sosialtjenesteloven § 21, før garantien innfris. Det fremgår av Ot.prp. nr. 29 (1990–1991) § 5-4, at: «Stønad til livsopphold i form av lån er mest aktuell i de tilfeller hvor vedkommende har formue, utestående fordringer eller av andre grunner venter å få eller kan få frigjort midler. Dessuten kan det legges vekt på at vedkommende ventelig vil komme i arbeid eller må antas å få inntekt og således får mulighet til å tilbakebetale lånet. [...] Bestemmelsen om at stønaden skal gis som lån, må tas i forbindelse med det vedtak som treffes om stønad. Samtidig må lånevilkårene fastsettes. Eventuelt kan det tas forbehold om senere å kunne vurdere betalingen av renter og avdrag når de økonomiske forhold bedrer seg.»

En innfrielse av depositumsgarantien vil være en ikke helt uventet følge av at stønaden gis i form av en slik garanti. Dette er en risiko NAV-kontoret er kjent med på vedtakstidspunktet, og kontoret vil ha et regresskrav mot tjenestemottaker ved innfrielse.

NAV-kontoret kan forholde seg til regresskravet på tre måter:

1. NAV-kontoret kan ettergi kravet helt eller delvis
2. NAV-kontoret kan inngå en avtale med tjenestemottaker om å nedbetale kravet (nedbetalingsavtale). Dette er ikke det samme som å omgjøre garantien til et lån.
3. NAV-kontoret kan tvangsinnrive kravet, jf. sosialtjenesteloven § 24 dersom tjenestemottaker ikke betaler i henhold til nedbetalingsplanen (se ovenfor)

Ettersom det ikke fattes enkeltvedtak etter sosialtjenesteloven, er det ikke klageadgang etter sosialtjenesteloven § 24. Derimot vil annet regelverk regulere rettssikkerheten/vernet til bruker i disse situasjonene. Ved begjæring av utlegg hos namsmannen, har bruker en lovfestet rett til å få uttale seg om saken etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-6 dersom bruker ønsker det. Det er også klageadgang på utleggstrekk etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26. Klageadgangen på utleggstrekk løper så lenge trekkperioden løper.

Utlegg kan kun tas i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet kan trengs til underhold av brukeren og brukerens husstand, se dekningsloven § 2-7.

Mer informasjon om utleggsforretning ligger på www.politiet.no.

Vi vurderer at Statsforvalterens eventuelle behov for å kontrollere, kan ivaretas gjennom deres tilsynsmyndighet.

Vi ser for øvrig behovet for presiseringer i rundskrivets omtale av sosialtjenesteloven § 21, og vil jobbe videre med dette.

Med hilsen

Nina Strømmen
seksjonssjef
Kontoret for kvalifisering og sosiale tjenester

Kjersti Barbakken
seniorrådgiver
Kontoret for kvalifisering og sosiale tjenester

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur

Kopi til

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal
Statsforvaltaren i Rogaland
Statsforvaltaren i Vestland
Statsforvalteren i Agder
Statsforvalteren i Innlandet
Statsforvalteren i Nordland

Statsforvalteren i Oslo og Viken
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Mottakerliste

Statsforvalteren i Trøndelag

KOPPI